

История на българските манастири:

Историческото и културното развитие на народа ни през средновековното и особено през вековете на османското владичество. България става християнска държава през IX век. Тогава тя е една от най-мощните държави в Европа. Този акт Св. Княз Борис извърши без колебание, даже и с насилие, жертвайки и първородния си син. Така са обединени трите племена: прабългари, славяни и траки. Като се смята, че покрътването на един народ е от първостепенна величина което става повод и и нужда от възникването на българските манастири. След 864 г. строежът на манастири е неразделна част от дейността на първите български християнски владетели. По тяхно време са основани обители в Плиска, Преслав, Равна, Охрид Историята на манастирите в България е тясно свързана с и др. Друг път за създаването на манастири е отшелничеството.

1. Универсална, която се постига чрез пропаганда на общохристиянските ценности; 2. Локална, която се диктува от конкретните интереси на всеки манастир и се изразява в прослава на неговата святост сред вярващите. Важен резултат от осъществяването на втората цел е обособяването на **културно пространство на всеки манастир**

, в чиито предели той извършва своята дейност. Границите му са мобилни и социокултурни по тип като мястото им се определя от моментното състояние на манастира като духовен и комуникативен център. В заключение на казаното дотук, може да се обобщи, че обявяването на християнството за официална религия на българската държава през 864 г. води до коренна промяна на религиозния и културния живот в

нейните предели. От една страна, се дава решителен тласък на изграждането на старобългарската култура.

Културно-историческо наследство на българските манастири:

Едни от най-известните български манастири са: Рилски манастир „Свети Иван Рилски”, Бачковски манастир „Света Богородица”, Троянски манастир „Успение Богородично”, Гложенски манастир „Свети Георги Победоносец”, Дряновски манастир „Свети Архангел Михаил”, Роженски манастир „Рождество богородично”.

Рилски манастир „Свети Иван Рилски”

Изграждаето на манастира започва 964г. от българския монах-отшелник Йоан Рилски, но преизграждането му върху сегашната територия датира от 13 в.

Манастира представлява архитектурен комплекс от уникални постройки, обградени от 24-метрови стени, образуващи петоъгълна крепост. В странна симбиоза съжителстват суровите бойници на Хрельовата кула и бароковите сребърни куполи на Главната църква.

Историята на развитие на Рилския манастир през годините е белязана с подем, но с страшни разрушения. Най-активния период на съграждането му е Българското

възраждане. В ръкописната сбирка на манастира се съхраняват редица средновековни книжовни паметници. Там е преписът на завета на св. Иван Рилки.

Сред най-големите богатства на манастирите са стенописите, изписани от майстори на самоковската и банска школа. Стенописите на главната църква са дело на най-големите български възрожденски майстори Захари и Димитър Зограф, Станислав Доспевски, Димитър Молеров и други. Позлатения иконостас, най-големият в България, е сред шедьоврите на Самоковската резбарска школа.

През 1961 г. Рилският манастирски комплекс е превърнат в Национален музей и е обявен от ЮНЕСКО за паметник на културата с световно значение.

Бачковски манастир „Света Богородица”

Основан е през 1083 г. от видния ромейски сановник грузинеца Григорий Бакуриани. Средище на три балкански култури-византийска, грузинска и българска. От този период са запазени Бакуриановата костница и църквата. Главната манастирска черква е от 1604 г. е едно от най-високите постижения на храмовата архитектура. През 1837 г. е построена и третата църква, като част от единния манастирски ансамбъл.

Манастирът е съхранил един от най-ранните дърворезбовани иконостаси в България. Запазени са и оригинални икони и стенописи от 17 в., в мраморна маса от 16 в., на която са се хранили монасите в продължение на три века, както и забележителни произведения на приложните изкуства-великолепни църковни утвари и

обковки. "Истинската литература съкровищница" е манастирската библиотека, от която са запазени старобългарски и старогрузински книги, както и уникален византийски музикален ръкопис.

Красиви стенописи изобилстват в всички църкви, изографисани от майстор Захари Зограф и художниците Моско Одринчанин и Алекси Атанасов.

За най-голямата светиня на манастира се счита иконата „Света Богородица“. Тя напуска манастира само веднъж годишно-на втория ден на Великден, съпътствана с литийно шествие до местността Клувията, където е намерена.

Троянски манастир „Успение Богородично“

Според манастирските хроники той е оснван около 1600 г. от атонски монах-отшелник, който построява на това място малка черквица. Създадена на сегашния внушителен вид на манастира в духа на българското Възраждане продължава до 19 в.

Главната сборна църква – атонски стил е построена през 1835 г. Стенописите на Захари Зограф покриват всички вътрешни стени на храма и галерията

Наред с живописиста богато е застъпена и дърворезбата с почерка на тревненската школа-иконостасите в главната църква и църквите в двата скита. В музейната колекция на манастира се пазят много творби на приложните изкуства и занаяти-сребърен обков на евангелие, великолепен потир, сребърна мощехранителница.

Днес в манастира се съхраняват редица произведения на църковния живопис, както и чудотворната икона „Света Богородица Троеручица“. Смята се, че иконата е донесена от светата обител по време на нейното създаване. Според преданието т е дарение на

атонски монах, който отседнал в манастира напъ за Влашко. Но колкото пъти впоследствие правел опити да се тръгне, иконата, неизвестно как, все се връщала обратно. Накрая той я оставил и оттогава тя е храмовата икона на Троянския манастир.

Гложенски манастир „Свети Георги Победоносец”

Според непотвърдено писмено сказание манастирът е основан в 13 в. От киевския княз Глож, прокуден от татарите. От киев произхожда и чудотворната икона, която сама се озовала на висока скална площадка и смяният княз наредил на същото място да се издигне манастир на св. Георги. По-късно в началото на 18 в., бил изграден нов манастир. Монасите го издигнали на висока, трудно достъпна скална тераса и каменните му стени естествено я продължавали. Сегашният му храм е построен през 1931 г., след като силни земетръси разрушават първоначалната манастирска църква, която била красиво изографисана от майстори зографи. Автентичната част от иконостаса е пренесена върху нов иконостас, който е възрожденска резба, близка до тревненската школа.

През късното Средновековие Гложенският манастир съхранява религиозни и духовни постижения на българщината. В края на 18 в. и началото на 19 в. манастирското братство развива значителна просветна дейност, създават се метох килийно училище. Манастирът се използва за убежище на българските революционери, и до днес е запазено скривалището им.

Манастирът се слави с чудотворната си икона „Свети Георги Победоносец”, по-настоящем съхранявана в Ловешката митрополия.

Дряновки манастир „Свети Архангел Михаил”

Манастирът е основан през Втората Българска държава при цар Калоян, като по време на турското владичество два пъти е бил разрушаван и ограбван. На днешното място е възстановен през 1845 г.

През вековете Дряновкият манастир е средище на българската просвета и култура, изиграл е основна роля в подготовката на Априлското въстание. През 14 в. светата обител е била едно от главните средища на исихизма, затова и около него били издигнати 7 големи скита, които давали подслон на множество монаси.

В началото на 15 в. манастирът е разрушен от османските нашественици. Последното основно възстановяване е било извършено след Освобождението. Построени са ново крило към комплекса и паметник-музей. През 1925 г. е издигната и камбанарията. Манастирът е една от десетте най-почитани светини на Българската православна църква, национален исторически паметник. По инициатива на музейните работници през последните години е събрана голяма колекция от възрожденски икони, в които личи почерка на иконописците от тревненската школа.

Роженски манастир „Рождество богородично”

Точни данни за основаването на манастира липсват. Счита се, че е съществувал през 13 в., когато Мелнешката покрайнина е управлявана от деспот Слав, племеник на цар Калоян. За това свидетелства годината, запазена върху стъклописите на един от прозорците.

Манастирската съборна църква се казва „Св. Рождество Богородично” и е дала името на Рожен. Заедно с параклиса тя заема централно място в манастирския комплекс.

През 17 в. манастирът е опожарен, но е възстановява в началото на 18 в. Реконструкцията започва през 1715 г., а църквата е изцяло заършена през 1732 г., когато е украсена с живописен ансамбъл от стенописи, изработен е главният иконостас и е украсен с резбована мебел.

В манастира е събрана забележителна музейна сбирка от ценни икони и предмети, дарявани от всички краища. Манастирът е известен със своите уникални стъклописи и дърворезби от тревненски и дебърски резбари.

Роженския манастир си има своя чудотворна икона „Св. Богородица Портаитеса“, която се пази в специален кивот в параклиса „Св. Безсребърници“. Иконата е реплика на прочутата чудотворна икона на Богородица, която е охранявала портите на Ивиرون. Изографисана от „Яков, монах Иверски“ през 1790 г.

Заклучение:

За историята на един народ нищо не е по-важно от свидетелствата за миналото. Защото те носят тайните за историческите събития, за живота на предците, и благодарение на тях опознаваме нашето минало. Към тези съкровища безспорно се числят старите сгради: манастири, крепости, обществени сгради, музеи, където се пазят многобройни старинни мебели, важни писмени паметници, ценни картини, тъкани и други. В съвременна България съществуват над 180 манастира, повече от които са действащи. Голяма част от тях и днес са средище на православието и религиозния култ въпреки вековете османско владичество. Без да изменят на своята особена духовна, културна и социална природа, те са призвани да бъдат центрове на образованието, литературата, изкуството и на българската етнокултурна идентичност - както във вековете на подем и величие, така и в мрачните времена на нашествия, разруха и чуждо господство. Много е трудно да се определи ролята на манастирите в българската история, значението им за запазването на националното съзнание. Те никога не са били глухо място, където можеш само да се скриеш от съблазните на живота и да се отдадеш на религията. Там човек може да остане насаме с себе си и да помисли върху своите незгоди. Но най-важното е да съумеем да успеем да ги опазим и да съхраним наследството на държавата ни, защото точно в тези места се съхраняват едни от най-значимите предмети от нашата история. И, като ги запазим, бъдещото поколение на България ще знае какъв велик народ сме били, в момента сме и в бъдеще ще бъдем.

